SINERGIA DINTRE GRAMATICĂ ȘI COMUNICARE ÎN PROCESUL DE PREDARE A LIMBII ROMÂNE CA LIMBĂ STRĂINĂ

CZU: 378.091.3:811.135.1`243`36 https://doi.org/10.59295/msdl2025.09

Alina, LOPATIUC,

USMF „Nicolae Testemițanu”, Chișinău, Republica Moldova

Argentina, CHIRIAC,

USMF „Nicolae Testemițanu”, Chișinău, Republica Moldova

Summary

Modern educational standards require the training of highly qualified personnel, capable of using a foreign language both in social and everyday communication situations, and in the process of specialized communication, in this case, medical communication. Such criteria, which must be respected by higher education institutions, often cause difficulties for students specializing in non-linguistic fields. The process of teaching Romanian as a foreign language requires a balanced approach between grammar and communication. These two components should not be perceived as separate entities, but as complementary elements that contribute to the development of medical professionals' linguistic skills. Modern teaching methods emphasize the integration of grammar into communication activities. Thus, instead of traditional lessons focused exclusively on memorizing rules, teachers use interactive techniques, such as role-playing games, simulations or guided conversations. These allow the application of grammatical rules in an authentic and functional context. Therefore, a balanced and integrated approach to these two aspects facilitates the development of linguistic skills and increases the motivation of learners.

***Key – words**: Synergy, education, communication, grammar, interactive techniques*

Rezumat

Standardele educaționale moderne impun formarea de personal înalt calificat, capabil să utilizeze o limbă străină atât în situații de comunicare socială și cotidiană, cât și în procesul de comunicare specializată, în cazul dat, cea medicală. Astfel de criterii, care trebuie respectate de instituțiile de învățământ superior, provoacă adesea dificultăți pentru studenții specializați în domenii non-lingvistice. Procesul de predare a limbii române ca limbă străină necesită o abordare echilibrată între gramatică și comunicare. Aceste două componente nu trebuie percepute ca entități separate, ci ca elemente complementare care contribuie la dezvoltarea competențelor lingvistice ale medicinișilor. Metodele moderne de predare pun accent pe integrarea gramaticii în activitățile de comunicare. Astfel, în locul lecțiilor tradiționale axate

exclusiv pe memorarea regulilor, profesorii folosesc tehnici interactive, cum ar fi jocurile de rol, simulările sau conversațiile ghidate. Acestea permit aplicarea regulilor gramaticale într-un context autentic și funcțional. Prin urmare, abordare echilibrată și integrată a acestor două aspecte facilitează dezvoltarea competențelor lingvistice și crește motivația cursanților.

Cuvinte – cheie: *Sinergie, educație, comunicare, gramatică, tehnici interactive*

În procesul de predare-învățare a limbii române ca limbă străină (RLS), una dintre cele mai frecvente provocări este reconcilierea dintre predarea formală a gramaticii și dezvoltarea competențelor de comunicare funcțională. Deși mult timp au fost tratate separat în abordările tradiționale, în ultimii ani asistăm la o orientare didactică integrată, care susține o sinergie naturală între structura gramaticală și actul comunicativ autentic. Astfel, învățarea regulilor devine mai eficientă atunci când este ancorată în contexte reale de comunicare.

Astfel scopul acestui articol este de a analiza cum se poate realiza această sinergie în mod eficient, în special la nivelurile A2–B1, axându-ne pe metodologia predării limbii române la studenți internaționali.

Gramatica este scheletul oricărui sistem lingvistic. Ea oferă reguli pentru combinarea corectă a cuvintelor, pentru exprimarea relațiilor temporale, logice, cauzale etc. Cu toate acestea, cunoaşterea regulilor nu garantează comunicarea funcțională, dacă nu este pusă în slujba unui scop discursiv. În mod special, atunci când vorbitorul are sarcina de a utiliza terminologia medicală îmbinată cu gramatica corectă într-un context medical adecvat.

În predarea limbii române, gramatica trebuie înțeleasă ca instrument de exprimare, nu ca scop în sine. De exemplu, învățarea timpurie a timpului prezent nu trebuie să se reducă la conjugarea mecanică a verbelor, ci poate fi integrată în activități de tip: Ce face medicul la consultație?, Cum stabilește medical diagnosticul?

În această ordine de idei, profesorul trebuie să acorde o atenție deosebită modului în care studenții pot folosi cunoștințele limbii materne pentru a prezenta noul material. Funcțiile comunicative diferă de la o limbă la alta, dar se pare că tipuri similare de comunicare sunt exprimate într-o varietate de limbi într-un mod aparent diferit. Unele dintre principiile metodologice utilizate în studiul gramaticii au fost aduse și în analiza sociologică a conținutului comunicării. Conform lui J.J. Guneperz, conținutul este „investigarea empirică a modului în care conținutul e manipulat ca parte a strategiilor de comunicare” și nu doar pentru a fi studiat. [11,p.21]

Dell Hymes ca și Wilga Rivers spune că „angajarea limbii în viața socială are un aspect pozitiv, productiv. Există reguli de utilizare a limbii fără de care regulile gramaticale ar fi inutile. Așa cum regulile sintaxei pot controla aspecte ale fonologiei și după cum regulile semantice controlează aspectele sintaxei, tot așa regulile actului de vorbire devin factor de control pentru forma lingvistică ca un tot". [7,p.11]

Hymes a fost preocupat de regulile de întrebuințare reală ale limbilor străine: cum un vorbitor individual percepe situațiile sociale și-și ajustează limbajul folosit în funcție de acestea, cunoașterea unei limbi implică printre altele și abilitatea vorbitorului de a face diferența între diferitele modalități de a te adresa unui interlocutor, între limbajul formal și neformal. [12]

Predarea RLS trebuie să urmărească în primul rând dezvoltarea competenței de comunicare, definită în Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL) ca „abilitatea de a folosi limba în contexte sociale diverse, în mod adecvat și eficient". Aceasta presupune:

- capacitatea de a formula propoziții corecte gramatical;
- alegerea registrelor potrivite (formal/informal);
- coerența și coeziunea discursului;
- fluența și adaptarea la interlocutor.

Pentru a învăța limba română, studenții străini trebuie să dobândească un sistem coerent de cunoștințe lexicale elementare, pe care să le poată utiliza în activități creative lingvistice, precum și formarea abilităților de receptare și exprimare a mesajelor orale în diverse situații de comunicare. Studiul limbii române ca limbă străină se concentrează pe cunoașterea structurii, a normelor limbii, pe dobândirea unei atitudini conștiente față de valorile și expresivitatea acesteia. Astfel, „Analiza morfologică, sintactică și, mai important, cea stilistică se bazează pe context, adică pe un set de construcții verbale, care pun în lumină sensul cuvintelor, combinarea lor în enunțuri. Particularitățile structurale ale limbii române apar în toate sectoarele analizei lingvistice: fonetică, vocabular, morfologie și sintaxă, stiluri. Numai privind aceste aspecte ale limbajului interdependent se pot descoperi bogatele sale resurse și se poate scoate la iveală originalitatea sa. Alegerea și fluența exprimării în expunerea vorbită sau scrisă este un element esențial al culturii, care concretizează modul de gândire și percepție a omului". [8, p.9]

În eforturile de a identifica obstacolele în predarea limbii române ca limbă străină, trebuie luat în considerare faptul că statutul unei limbi este perceput în moduri diferite de către cei care o învață, de către cei care o predau și de context. Prin urmare, studenții străini care vin să învețe limba română în alte țări provin dintr-o varietate de culturi și vorbesc o varietate de limbi materne. În plus, grupul de studenți străini care doresc să învețe limba română nu este uniform în ceea ce privește vârsta, etnia, rasismul, sexul, inteligența, spiritualitatea și religia. Prin urmare, este esențial de a învăța limba română ca limbă străină, precum și faptul că: „Inteligența nativă în cooperare cu etica muncii și o înclinație spre atingerea perfecțiunii continue ridică utilizatorii normali la statutul utilizatori avansați". [3, p.101]

Teoriile educaționale actuale pun studentul în centrul actului educațional și sugerează că trebuie să începem de la centrele de interes ale studentului pentru a-l aduce în poziția de a învăța. Nu pare să fie potrivită pentru generația actuală metoda de predare

„cretă-tablă”, care a avut câteva beneficii şi a implicat un student pasiv. Există o varietate de abordări pe care profesorii le folosesc pentru a stimula studenții să fie implicați activ în activitățile lecției. Să înveţi prin “a face”, să aduci problemele din viaţa reală în sala de curs şi să ajuţi studentul să descopere informaţia cerută ca să rezolve aceste probleme sunt metode care fac parte din abordarea învăţării centrată pe student. Profesorul ghidează şi facilitează învăţarea, mai degrabă decât o controlează, ajută studenții să interpreteze, să organizeze cunoştinţele, astfel ca aceştia să formeze aptitudini nu doar în conţinutul studiat, ci şi în învăţarea propriu-zisă. Folosirea unor metode şi strategii moderne, active de predare-învăţare este importantă pentru că are un mai mare impact asupra studenților. [2, p.438]

Predarea limbii române printr-o altă limbă străină are multe avantaje și dezavantaje. Un prim obstacol în abordarea limbii române ca limbă străină este sistemul fonetic, care conține unele sunete și litere specifice limbii noastre, cum ar fi ă, î, â, ș și ț, precum și grupuri de sunete precum ce, ci, che, chi, ge, gi, ghe și ghi. Cu toate acestea, nu consoanele sunt cu sunetele specifice dificile ale limbii române, dar majoritatea erorilor sunt în scrierea și pronunțarea vocalelor. În anumite situații, există posibilitatea ca studenții străini să aibă dificultăți în a pronunța corect grupurile de sunete ce, ci, che, chi, ge, gi, ghe și ghi. Acest lucru este din cauza faptului că aceste sunete nu au un echivalent în limbile lor materne. Am avut dificultăți în a înțelege acordul de gen al adjectivului cu substantivul sau poziția acestuia după substantiv la nivel morfologic.

În mod tradițional, limbile străine au fost învățate prin predarea gramaticii. Aceasta a fost împărțită în diferitele ei părți de vorbire, iar profesorii le-au predat una câte una, gradat de la simplu la complex. Vocabularul a fost de asemenea însușit gradat. Cu toate acestea, a fost observat în timp că procesul de predare care se bazează pe o analiză mecanică a structurilor gramaticale și a vocabularului unei limbi străine nu duce automat la dobândirea unei competențe funcționale în acea limba. Cu alte cuvinte, teoria este „ca la carte”, dar studentul este în cele din urmă descurajat. Obiectivul învățării unei limbi străine a evoluat în timp, punând accent pe abilitățile de comunicare cu accent pe rolul vorbirii în contexte socioculturale reale, cum ar fi relația medic-pacient.

Există mai multe feluri de sens care poate fi transmis prin rostirea unei propoziții. În acest sens D.A. Wilkins distinge trei tipuri de înțeles:

cel semantic-gramatical;
cel modal;
cel al funcției comunicative. [12]

În scopul de a motiva studenții de a însuși limba română, profesorii lucrează asupra suporturilor de curs, incluzând în ele o varitate de exerciții. Această gamă de exerciții este foarte eficientă: exerciții de identificare a formelor corecte, exerciții de traducere, completarea spațiilor libere cu formele potrivite, exerciţii de stabilire a ordinii cuvintelor în frază, exerciții de substituție, etc. Dar și opțiunea metodei de conversație, dialogul

euristic este evidentă. O metodă eficientă este jocul de rol prin care dialogăm la fiecare lecție, compunem noi dialoguri, le modificăm conținutul, efectuăm diferite simulări etc. Este esențial să înțelegem importanța utilizării situațiilor de învățare interactivă în lecțiile de limbă română ca limbă străină și, în același timp, să dobândim abilitățile de a utiliza unitatea minimă de studiu, adică declarația, mai degrabă decât cuvântul izolat; lexiconul, care este semanticizat în contexte lingvistice și situaționale; exercițiile de conversație și exprimare orală; explicațiile gramaticale necesare pentru a înțelege fenomenele lingvistice.

Pentru a însuși o limbă străină putem începe cu o abordare gramaticală la limbajul standard structurat pe niveluri (lexic, fonetic, morfologic și sintactic). Acest lucru trebuie făcut într-o manieră descriptivă pentru a ajunge la elemente de gramatică normativă care sunt structurate pe aceleași niveluri, subliniind erorile și elementele de interferență și oferind versiunea corectă. Pentru a îmbunătăți cunoașterea limbii române ca limbă străină, materialele didactice teoretice sunt dublate de materiale practice, cum ar fi corpusuri de texte vorbite și înregistrări audio/video.

Astfel, gramatica servește ca suport funcțional, iar predarea ei trebuie să țină cont de contextul comunicării, intenția discursivă și nivelul de competență. Această abordare susține învățarea prin comunicare, mai degrabă decât în afara ei. Prin urmare ideea de bază a predării limbii române ca limbă străină este că gramatica este învățată în conversație, punând accent pe sens și funcție.

Astfel, accentul cade pe realizarea unor sarcini concrete: redactarea unui e-mail, completarea unui formular medical, descrierea unui simptom etc. Gramatica este învățată „în acțiune”, ca necesitate funcțională. Câteva exemple de predarea limbii române în context medical ar fi predarea temei Corpul uman și sănătatea prin care profesorul își propune următoarele obiective gramaticale:

- substantivul și articolul hotărât;
- acordul adjectivului;
- verbe la prezent și perfect compus.

În baza acestor obiective propunem următoarea activitate: Studenții lucrează în perechi: unul joacă rolul pacientului, altul este medicul. Se oferă fișe cu simptome, diagnostice și tratamente. În timpul conversației, studenții folosesc propoziții de tipul:

- „Mă doare capul de două zile.”
- „Aveți febră?”
- „Vă recomand să luați un antiinflamator.”

O altă temă pe care o propunem este: Dialogul- La farmacie cu următoarele obiective gramaticale:

- cazurile substantivului (acuzativ, dativ);
- imperativul;
- pronumele de politețe.

– **Activitate**:

Simulare de dialog farmacist–client.

- „Bună ziua! Ce vă doare?”
- „Aș dori ceva pentru durere de gât.”
- „Luați acest sirop de trei ori pe zi.”

Pentru a crea o sinergie reală între gramatică și comunicare, cadrul didactic trebuie să:

- introducă structuri gramaticale în contexte autentice;
- folosească exemple ancorate în viața reală sau în domeniul de studiu al cursanților;
- încurajeze producerea spontană de enunțuri după modelul inițial;
- ofere feedback echilibrat: gramatical, dar orientat spre claritate și intenție comunicativă. De asemenea, se recomandă evitarea izolaționismului gramatical („lecții de gramatică pură”) și integrarea progresivă a regulilor în activități interactive: dialoguri, jocuri de rol, proiecte scrise, minidezbateri, activități de tip „information gap”.

Studenții din domeniul medical (medicină, farmacie, asistență medicală), au nevoie de sinergie în context academic și profesional, integrarea gramaticii în comunicare este **esențială pentru interacțiunile profesionale viitoare**. Exemple:

- Formularea unei întrebări corecte în timpul unei anamneze implică alegerea adecvată a timpului verbal și a formei de politețe: „De când aveți această problemă?”
- Scrierea unui referat clinic necesită o construcție logică a propozițiilor și coerență în exprimare.

Activitățile didactice trebuie să simuleze aceste contexte, astfel încât gramatica să devină un **instrument de exprimare profesională**, nu un scop abstract.

Predarea limbii române ca limbă străină nu trebuie să opună gramatica și comunicarea, ci să le unească într-un proces coerent și funcțional. Sinergia dintre cele două componente este cheia pentru dobândirea unei competențe lingvistice solide, relevante și durabile. Gramatica trebuie predată contextualizat, iar comunicarea trebuie construită pe baze gramaticale corecte, dar flexibile.

Profesorul are rolul de mediator și facilitator, adaptând activitățile la nevoile reale ale cursanților și creând oportunități autentice de folosire a limbii. Această sinergie este nu doar posibilă, ci și necesară pentru o predare eficientă a limbii române în contexte internaționale.

Pentru a atinge obiectivele propuse în activitatea didactică destinată predării limbii române ca limbă străină, aceasta trebuie să fie luată în considerare, fără întrerupere şi mai presus de toate, adaptarea cunoştinţelor şi informaţiilor furnizate prin explicaţiile furnizate beneficiarilor actului educaţional, în acest caz studenţii străini, la nivelul limbii

române. Dacă activităţile de învăţare şi aprofundare a limbii române se desfăşoară constant, vor fi observate schimbări substanţiale în exprimarea studenţilor străini în limba română. În același timp, va exista o schimbare pozitivă în atitudinea studenților străini față de clasele unde accentul se pune pe predarea aprofundată a gramaticii, tocmai pentru că dificultățile observate în asimilarea limbii române ca limbă străină de către aceştia devin din ce în ce mai puțin. Dincolo de dificultăţile întâmpinate de studenţii străini în învăţarea structurilor gramaticale ale limbii române ca limbă străină, trebuie să se ţină cont şi de faptul că orice greşeală pe care o fac este un pas înainte în descoperirea unei limbi şi a unui popor care pentru o perioadă mai lungă de timp le va adopta.

Bibliografie

1. CECRL (2001). *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi*. Strasbourg: Consiliul Europei.
2. Chiriac A., Lopatiuc A., Ciubotaru G., Driga I., Metode interactive de predare a limbii române prin prisma interculturalității, în The contemporary issues of the socio-humanistic sciences, 2021, p. 437-443
3. Chirițescu, I. M., Păunescu, F. A., (2021). Word vs Terms – Language for Specific Purposes.
4. Coroamă, L., I., Popeți, E-A, (2016). Using English in teaching Romanian for foreigners: What balance between students' linguistic portfolio and commnunicative efficiency? Revista QUESTUS, Timișoara: Editura Eurostampa, no. 9, 271-279.
5. Drăgulescu, R., (2019). Observații privind anxietatea învățării limbii române ca limbă străină și comunicarea interculturală. Revista Transilvania, nr. 2, 84-90.
6. Guțu, V., (1998). Dicționar al greșelilor de limbă, Chișinău: Editura Arc.
7. Hymes D., *Language Teaching, English Teaching Forum*, No 2, 1982.
8. Ionescu, C., Cerkez, M., (1997). Gramatică și stilistică, București: Editura ALL.
9. Lăpădat, L., Lăpădat M.-M., (2020). Teaching Foreign Languages: Between Tradition and Contemporary Synchronicity. Revista de Științe Politice. Revue des Sciences Politiques, no. 68, 139-148.
10. Rovența-Frumușani, D. (2020). *Comunicare, discurs, text. O introducere în teoria și practica discursului*. București: Tritonic.
11. Wilkins D. A, National Sylabuses, English Teaching Forum, No. 2, April 1979, p. 21. 12. https://www.armyacademy.ro/reviste/1_2001/gg9.html